

DET KONGELIGE
LANDBRUKSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 39

(1999-2000)

Om lov om plantehelse

Tilråding fra Landbruksdepartementet av 28. april 2000, godkjent i statsråd samme dag.

1 Proposisjonens hovedinnhold

Landbruksdepartementet er i ferd med å styrke det forebyggende arbeidet med hensyn til sjukdommer og skadedyr på planter (heretter kalt *planteskadegjørere*), jf. omtale i St. prp. nr. 1 1998-99 (s. 34 og 45). Hensikten med dette er både å sikre en god plantehelse i Norge ved økende import av planter, og å legge til rette for eksport av planter ved at norske tiltak er tilpasset nye internasjonale krav og standarder. Gjennom dette vil vi sikre norsk konkurransekraft i markedet.

Departementet foreslår å innføre et nytt plantehelseregelverk som oppfyller Norges forpliktelser i henhold til internasjonale konvensjoner, styrker tilsynet innenlands med plantehelsen, og gir en vitenskapelig oppdatering. Endringene som foreslås er relativt omfattende og gjelder flere bestemmelser i lov av 3. april 1964 nr. 1 om tiltak mot plantesjukdommar og skadedyr på planter (plantesjukdomslova):

1. Utvidelse av virkeområde.
2. Hjemmel til registreringsplikt, og tilbaketrekking av registrering.
3. Hjemmel til å gi regler om plantehelsedokumenter.
4. Hjemmel til produksjonskontroll.
5. Presisering av meldeplikt.
6. Oppheve regel om taushetsplikt.
7. Hjemmel til å ilegge tvangsmulkt.
8. Utvidelse av avgiftshjemmel.

I tillegg foreslår Departementet å innføre hjemmel til å ilegge tvangsmulkt etter lov av 12.4.1970 nr 82 om såvarer.

Denne proposisjonen omhandler de eksisterende forholdene på plantehelseområdet. For det første beskrives kort de forholdene som tilsier lovendring (kapittel 2), deretter en redegjørelse om gjeldende rett, herunder den eksisterende plantesjukdomslova, tilgrensende lovverk og forpliktende internasjonalt regelverk (kapittel 3). I kapittel 4 gjennomgås nærmere hvordan høringsrunden har foregått, hvem høringsinstansene har vært, og hvor mange som har svart. De mest prinsipielle endringene blir drøftet i kapittel 5. Her blir også de viktigste høringsuttalelsene kommentert. Kapittel 6 gjennomgår de økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget, herunder også konsekvenser for fylkesmannen og kommunene. Kommentarer til de enkelte paragrafene i lovforslaget blir gjengitt i kapittel 7.

2 Bakgrunnen for forslaget

Plantehelsen i Norge regnes generelt som god. Likevel har undersøkelser som er gjennomført de siste årene resultert i funn av flere alvorlige planteskadegjørere som tidligere ikke var kjent her i landet. Økt handel med planter og plantedeler, nasjonalt og internasjonalt, representerer økt risiko for spredning av slike planteskadegjørere. Nye internasjonale forpliktelser har medført behov for en bedre dokumentasjon av plantehelsen i Norge, samt justeringer av plantehelsereguleringen.

Landbruksdepartementet er derfor i ferd med å styrke det forebyggende arbeidet med hensyn til etablering og spredning av planteskadegjørere. I St. prp. nr. 1, 1998-1999 (s. 34 og s. 45), og nr. 1 1999-2000 (s. 55), er det avsatt midler til dette.

Prinsippet for tilsyn i henhold til den norske plantesjukdomslova har vært et stikkprøvebasert tilsyn på importen, en frivillig produksjonskontroll på voksestedet for visse vekstslag, samt tiltak som trer i kraft ved mistanke om eller påvisning av en farlig planteskadegjørere.

For å heve plantehelsestandarden, må vi i større grad kontrollere på voksestedet. En påvisning av eventuelle planteskadegjørere på et tidlig stadium i produksjonsrekka vil øke muligheten for å få til en effektiv bekjempelse til lavest mulige kostnader. Plantesjukdomslova gir ikke tilstrekkelig hjemmel til å innføre denne type produksjonskontroll. Videre er et bedre faktagrunnlag og en bedre dokumentasjon på plantehelsesituasjonen nødvendig, både for å gjøre eget tilsyn mer målrettet og for å få internasjonal aksept for strenge nasjonale krav.

Den eksisterende plantesjukdomslova er dessuten foreldet i forhold til dagens vitenskapelige terminologi. Lovens begreper er ikke egnet til å omfatte alle typer planteskadegjørere som truer plantehelsen. Det vil derfor være behov for lovbestemmelser som er i samsvar med den vitenskapelige utvikling på plantehelseområdet.

3 Gjeldende rett

3.1 Plantesyjukdomslova

Gjeldende lov om tiltak mot plantesyjukdommer og skadedyr på planter (plantesyjukdomslova) av 14. mars 1964 erstattet tidligere lov om bekjempelse av skadeinsekter og plantesyjukdommer av 21. juli 1916. Plantesyjukdomslova ble vedtatt for å bringe loven à jour med Norges internasjonale forpliktelser gjennom tiltredelsen til Den internasjonale plantevernkonvensjonen (IPPC) og den regionale Plantevernorganisasjonen for Europa og Middelhavsområdet (EPPO).

Loven tar sikte på bekjempelse av planteskadegjørere som angriper dyrkede planter, skogstrær, og produkter av disse. Med utgangspunkt i dette, hjemler loven ulike tiltak for å hindre at planteskadegjørere etablerer seg og tiltak for å hindre smittespredning. Det er landbruks- og skogbrukshensyn som hovedsakelig ligger til grunn for loven.

Anvendelsesområde for loven angis gjennom definisjonen på *skadedyr*, *plantesyjukdommar* og *planter*. *Planter* defineres som trær og busker, herunder røtter, samt løk, knoller, blomster, frø, frukt, bær, grønnsaker, tømmer, trevirke m.m. Definisjonen for *skadedyr* og *plantesyjukdom* dekker alle slags dyr som kan gjøre skade på planter, slike som nematoder, midder, insekter m. fl., og alle skadelige avvik fra det normale, forårsaket av sopper, bakterier og virus. Den dekker imidlertid ikke plantepatogener som i henhold til moderne vitenskapelig terminologi verken er sopp, bakterier eller virus. En slik gruppe er viroider.

Med plantesyjukdomslova ble det innført hjemmel til å innføre kontrolltiltak og sertifikatplikt på eksport- og importprodukter, og hjemmel til å finansiere kontrolltiltakene ved hjelp av avgifter. Ved siden av importkontroll, har plantesyjukdomslova hjemmel for å pålegge tiltak ved mistanke om, eller påvisning av en farlig planteskadegjørere. I slike situasjoner fungerer regelverket godt. Loven har imidlertid ikke hjemmel for en statlig overvåkning av plantehelsen i innenlandsk produksjon, noe som er nødvendig for å kunne dokumentere tilstanden, og drive forebyggende arbeid på en mest mulig hensiktsmessig måte.

3.2 Tilgrensende regelverk

Lov av 12.4. 1970 nr 82 om såvarer (såvareloven) omfatter såvarer og settepoteter samt planter og plantedeler til videre dyrking formert ved frø eller på vegetativ måte, jf. § 1. Loven hjemler kontroll med såvarer, og formålet er å «skaffe jordbruket, hagebruket og skogbruket tilgang på sortsekte, sykdomsfri og dyrkingsmessig sett tilfredsstillende utgangsmateriale for dyrking, samt å sikre at formering skjer på grunnlag av kontrollert og godkjent materiale» (Ot.prp. 1969-70 nr. 62 s. 3). Tilsynet og kontrollen etter såvareloven fokuserer på såvarens kvalitet. Bekjempelse av planteskadegjørere på frø og formeringsmateriale kan derfor i prinsippet også hjemles i såvareloven. Plantesyjukdomslova tar

imidlertid sikte på bekjempelse av plantesjukdommer og skadedyr spesielt, og hjemler bestemmelser om tiltak mot alvorlige planteskadegjørere. Disse planteskadegjørerne reguleres derfor av plantesjukdomslova og ikke av såvareloven. Såvareloven omfatter derfor bare de planteskadegjørerne som kan forringe *kvaliteten*, men som ikke betraktes som alvorlige i plantesjukdomslovens forstand. For en nærmere redegjørelse for grensen mellom alvorlige planteskadegjørere og planteskadegjørere som forringer kvaliteten vises det til kapittel 5.

Lov av 5.4 1963 nr. 9 om plantevernmiddel m.v. (plantevernmiddeelloven) regulerer tilvirkning, omsetning og bruk av plantevernmiddel. Selve bruken av plantevernmiddel tar sikte på bekjempelse av planteskadegjørere. Hensikten med plantevernmiddeelloven er imidlertid å kontrollere omsetning og bruk av plantevernmidler fordi slike midler kan medføre både helse- og miljørisiko.

Lov av 17.6. 1932 nr. 6 om kvalitetskontroll med landbruksvarer (landbrukskvalitetsloven) omfatter blant annet «varer som er fremstilt ved .. *planteproduksjon..*», jf § 1. Loven gir i § 2 hjemmel til å føre kontroll med at landbruksvarer «*som utføres, innføres eller omsettes her i landet fremtrer som velbehandlet og god handelsvare*». Denne kontrollen kan også bidra til å hindre planteskadegjørere på planter, men fokuserer i hovedsak på andre kvalitetsparametre.

Lov av 6.4. 1962 nr. 3 om floghavre (floghavreloven) gir regler som hjemler tiltak og kontroll av floghavre. Loven kan sees på som en parallell til plantesjukdomslova, idet formålet er å bekjempe etablering og spredning av ugraset floghavre. Loven hjemler derfor ulike tiltak med dette formålet for øyet. Floghavre er et ugras, og derfor en indirekte planteskadegjørere. Plantesjukdomslovas anvendelsesområde regulerer bare skadedyr og plantesjukdommer, som er direkte planteskadegjørere.

3.3 Forpliktende internasjonale avtaler

Norge har inngått forpliktende internasjonale avtaler innenfor plantehelseområdet. Dette innebærer en folkerettslig forpliktelse til å harmonisere vårt regelverk på bestemte områder.

Avtalen om veterinære og plantesanitære tiltak (SPS-avtalen)

SPS-avtalen er en av avtalene under WTO, og innebærer gjensidig aksept av at blant annet plantehelsebestemmelser ikke skal brukes som tekniske handelshindringer. Det innebærer at bestemmelser som kan synes handelshindrende, må være basert på vitenskapelig dokumentasjon. Dette er særlig aktuelt dersom man ønsker strenge importrestriksjoner for å unngå at planteskadegjørere etablerer seg i landet. I slike tilfeller er vi forpliktet til å dokumentere at en planteskadegjørere ikke finnes i landet eller i et bestemt område, eller at bekjempelsen er under kontroll.

På enkelte områder kan det hevdes at norsk planteheslovgivning ikke er i samsvar med SPS-overenskomsten, og at vi praktiserer et strengere importvern enn vi har hjemmel for, ettersom dagens lovgivning ikke hjemler den kontrollordning som behøves. Når det viser seg at vi ikke har så god plantehelse som vi ønsker, betyr det at vi ikke kan opprettholde et strengt import-

vern for å beskytte oss mot visse planteskadegjørere uten å komme i konflikt med SPS-avtalen.

Den internasjonale plantevernkonvensjonen (IPPC)

Konvensjonens mål er å sikre internasjonalt samarbeid for å kontrollere skadegjørere på planter og planteprodukter, og for å hindre internasjonal spredning av slike, og særlig innføring av slike til truede områder.

Konvensjonens artikkel IV-VI pålegger staten visse plikter når det gjelder den nasjonale organiseringen og plantehelsetiltak. Eksporterte planter skal utstyres med et sunnhets sertifikat som utstedes av en offisiell plantesunnhetsskontroll. Et slikt sertifikat skal blant annet dokumentere at planten er forsvarlig kontrollert for *karanteneskadegjørere* (de alvorligste planteskadegjørerne).

Etter konvensjonens artikkel III har partene plikt til å samarbeide med hverandre, og å opprette regionale organisasjoner. Norge har tiltrådt konvensjonen om opprettelse av EPPO. Denne organisasjonen fører blant annet oppdaterte lister over *karanteneskadegjørere* og hvilke tiltak som anbefales for bekjempelse av disse.

IPPC ble revidert i 1997, og revisjonen ble godkjent av Regjeringen i oktober 1999. Den reviderte versjonen er imidlertid ikke trådt i kraft ennå. Et av formålene med revisjonen i 1997 var å harmonisere konvensjonen i forhold til SPS-avtalen, samt å oppdatere konvensjonen med hensyn til moderne plantehelsepraksis og planteteknologi. Den reviderte konvensjonen åpner blant annet for at det kan innføres plantehelsetiltak mot mindre alvorlige planteskadegjørere, for bedre å kunne sikre kvaliteten på importert plantemateriale som skal brukes til videre dyrking.

Konvensjon om biologisk mangfold

Denne konvensjonen inneholder bestemmelser om bevaring av det biologiske mangfold gjennom vern og bærekraftig bruk. Planteskadegjørere kan representere en trussel mot det biologiske mangfold. Konvensjonen har derfor bestemmelser som blant annet forplikter partene til å vedta tiltak for bekjempelse og utryddelse av farlige organismer som truer det biologiske mangfold. Bestemmelser som hjemler tiltak mot etablering og spredning av planteskadegjørere vil derfor støtte opp under intensjonen til Konvensjon om biologisk mangfold.

EUs rettsregler

EU har vedtatt et omfattende regelverk som omfatter tiltak for å bekjempe planteskadegjørere på planter. Rådskonklusjon 77/93 er hoveddirektivet på området, og er stort sett basert på bestemmelsene i IPPC. Direktivet gir regler om import-/eksportkontroll og sertifikatplikt. I tillegg har direktivet regler om innenlandsk produksjonskontroll og registrering av produsenter, forhandlere, importører og eksportører. Dette gir anledning til å føre en utstrakt kontroll og overvåking av plantehelsen, som igjen muliggjør opprettelse av bestemte *vernesoner*. En vernesone er et avgrenset geografisk område innen EU hvor det kan dokumenteres at en bestemt planteskadegjørere ikke er etablert.

EU har i løpet av de siste årene innført regler om gjennomføring av det indre marked slik at plantene skal kunne selges fritt (dvs. uten sunnhetssertifikat) innenfor det indre marked. Dette innebærer at det utstedes plantepass ved omsetning av planter innad i EU. Plantepass er et offisielt dokument som erstatter sunnhetssertifikatene internt i EU og internt i det enkelte EU-land.

Verken rådsdirektiv 77/93 eller det øvrige regelverket på plantehelseområdet er en del av EØS-avtalen. Bakgrunnen er at da EØS-avtalen ble fremforhandlet, var EUs regelverk foreldet, og derfor ikke egnet som grunnlag for felles EØS-bestemmelser.

4 Høringsbrevets forslag

Lovutkastet ble sendt på høring 23. november 1999 med høringsfrist 4. februar 2000. Høringsbrev vedlagt utkast til ny lov om plantehelse med kommentarer til de enkelte bestemmelsene i utkastet ble sendt ut til ca 105 høringsinstanser.

Høringsbrevet og lovutkastet med kommentarer følger denne proposisjonen som ikke trykt vedlegg.

35 høringsinstanser svarte på høringsbrevet, hvorav 14 ikke tok stilling til lovutkastet. Departementet har tatt hensyn til uttalelser som har kommet etter høringsfristen.

5 Generelle merknader

5.1 Innledning

Lov om plantehelse innfører nye definisjoner, og virkeområdet utvides til at loven også omfatter indirekte planteskadegjørere. I tillegg innføres hjemmel for produksjonskontroll i bedrifter som produserer planter, hjemmel for registrering av produsenter, omsetningsledd, importører og eksportører, hjemmel for å gi bestemmelser om plantehesledokumenter, utvidet hjemmel for avgifter i tråd med forslag om økt kontroll, hjemmel for tvangsmulkt, og hjemmel for å trekke tilbake registrering. Myndighet som tidligere lå hos Kongen, legges til departementet.

Bestemmelsene om vederlag i plantesjukdomslovas § 6 tas ikke med i den nye loven, fordi det nå er vedtatt en egen forskrift om erstatning av 12. februar 1999, med hjemmel i jordloven §§ 3 og 18, og i jordbruksavtalen. Bestemmelsen om taushetsplikt i plantesjukdomslova § 4 tredje ledd fjernes fordi den dekker det samme som forvaltningslovens bestemmelser om taushetsplikt, og derfor er overflødig.

I lov om såvarer innføres hjemmel for å gi pålegg om tiltak for å rette forhold i strid med lov eller forskrift, og for å ilegge tvangsmulkt for å sikre at pålegg blir gjennomført.

Lov om plantehelse tar sikte på bekjempelse av planteskadegjørere som angriper planter og skogstrær, samt produkter av disse. Hovedmålsetningen er først og fremst å hindre etablering og spredning av planteskadegjørere, men loven skal også kunne være et verktøy for en effektiv overvåkning av plantehelsetilstanden i Norge. Som i den eksisterende plantesjukdomslova er det landbruks- og skogbrukshensyn som i første rekke ligger til grunn for loven.

I tillegg har det vært en målsetning å bringe norsk rett i samsvar med internasjonale forpliktelser i SPS-avtalen og IPPC. Departementet har dessuten lagt vekt på å få inn de fullmakter som gjør det mulig å ha et regelverk som kan harmoniseres med EUs lovgivning for plantehelse. Plantehelse ble ikke omfattet av EØS-avtalens regelverk da avtalen ble vedtatt, fordi EUs regelverk om plantehelse ikke var klart på det tidspunkt. Avtalens intensjon var imidlertid at dette området skal tas opp til forhandlinger. EUs plantehelsesystem er basert på produksjonskontroll og vurderes som faglig tilfredsstillende.

Loven vil fortsatt være en fullmaktslov med adgang til å treffe effektive tiltak avpasset etter enhver situasjon som kan inntreffe. Den angir derfor bare rammen, mens detaljer og enkeltbestemmelser utarbeides og fastsettes som forskrifter etter de behov som gjør seg gjeldende. Reglene for tilsyn vil være de samme som i eksisterende lov, med Statens Landbrukstilsyn (Landbrukstilsynet) som tilsynsmyndighet.

I den grad høringsinstansene har gitt uttrykk for generelle synspunkter til lovforslaget, har de for det meste vært positive. Ingen av høringsinstansene har frarådet lovforslaget. *Det Kongelige Selskap for Norges Veler* positive til lovforslaget fordi systemet slik det har fungert til nå, ikke har vært spesielt godt.

Settepotetdyrkernes Landslag ser nødvendigheten av at loven skjerpes og tilpasses internasjonale forhold. *Fylkesmannen i Buskerud* mener det er bra at Landbruksdepartementet med dette arbeidet vil styrke det forebyggende arbeidet mht. sykdommer og skadedyr på planter. *Norsk senter for økologisk landbruk* ser med glede på en del endringer i lovverket. *Norsk Gartnerforbund* og *Fylkesmannen i Oslo og Akershus* i utgangspunktet svært positive til plantehelsesatsingen. *Fylkesmannen i Buskerud* synes det kan virke som om loven vil medføre innstramminger og mer byråkrati enn tidligere, men regner med at de endringer som er foreslått er nødvendige pga. internasjonale forhold. Enkelte høringsuttalelser har berørt bestemmelser hvor det ikke har vært til hensikt å endre regelverket. Departementet ser ikke bort fra at det kan være behov for ytterligere endringer, men dette er ikke vurdert her. Høringsuttalelser som angår slike bestemmelser, vil derfor ikke bli kommentert her. Enkelte av høringsuttalelsene gjelder forskriftene til loven. Disse vil bli tatt opp i forbindelse med forskriftsarbeidet.

5.2 Terminologi

Departementet foreslår å innføre begrepet *planteskadegjørere* for å angi virkeområdet for loven. Dette uttrykket kan etter sin ordlyd omfatte alt som kan skade planter, men lovdefinisjonen avgrenser seg til de planteskadegjørere som truer plantehelsen.

De planteskadegjørere man kan rette tiltak mot med hjemmel i plantesjukdomslova, er avhengig av definisjonen på *plantesjukdommar* og *skadedyretter* som disse også angir virkeområde for loven. Nåværende definisjon av *plantesjukdommar* og *skadedyr* er foreldet og ikke utfyllende nok til nåtidens begreper. De eksisterende definisjonene tar utgangspunkt i to begreper som hver for seg er for snevre i forhold til dagens behov. Eksisterende definisjon dekker ikke plantepatogener som i henhold til moderne vitenskapelig terminologi verken er sopp, bakterier eller virus. En slik gruppe er viroider. De eksisterende definisjoner og begreper slik de er formulert i plantesjukdomslova er dessuten uhensiktsmessige i forhold til internasjonal og vitenskapelig begrepsbruk.

Uttrykket *planteskadegjørere* er allerede innført i norsk rett. Blant annet blir det brukt i forskrift om tiltak mot farlige plantesjukdommer og skadedyr på planter (*planteskadegjørere*), forskrift om innførsel av planter og plantedeler m.v., og forskrift om erstatning etter offentlig pålegg som følge av planteskadegjørere. Det er uheldig å bruke ulike begreper på de samme forholdene. Dette tilsier at *planteskadegjørere* bør inn som begrep i den nye loven i stedet for uttrykkene *skadedyr* og *plantesjukdommar* i plantesjukdomslova § 1 bokstav b og c. Denne terminologien er dessuten tilpasset våre internasjonale forpliktelser gjennom SPS-avtalen, IPPC og EPPO. De høringsinstanser som uttaler seg om dette spørsmålet er samstemte i nødvendigheten av å tilpasse loven til det internasjonale avtaleverk. *Fylkesmannen i Buskerud* uttaler at det er helt påkrevd at det i den nye loven i stor grad blir lagt vekt på tilpasning til nåtidens begreper og nye internasjonale krav og standarder.

Vi skiller mellom ulike grupper av planteskadegjørere. De mest alvorlige planteskadegjørere, og som lov om plantehelse først og fremst regulerer, er

karanteneskadegjørere. I IPPC defineres *quarantine pest* (karanteneskadegjørere) på følgende måte: «*A pest of potential economic importance to the area endangered thereby and not yet present there, or present but not widely distributed and being officially controlled*» (en skadegjører som er av potensiell økonomisk betydning for området som er truet av den, og som ikke ennå har kommet dit, eller som har kommet dit, men som ikke har stor utbredelse og blir kontrollert offentlig). Disse planteskadegjørere betegnes som de mest alvorlige skadegjørere, og har null-toleranse. Null-toleranse innebærer at planteskadegjøreren ikke skal forekomme på importerte sendinger. På den annen side har man *kvalitetsskadegjørere*, som er planteskadegjørere som bare forringer kvaliteten. Lov om plantehelse regulerer også en gruppe kvalitetsskadegjørere; såkalte regulerte ikkekaranteneskadegjørere som ifølge IPPC defineres slik: «*Regulated non quarantine pest - A non-quarantine pest whose presence in plants for planting affects the intended use of those plants with an economically unacceptable impact and which is therefore regulated within the territory of the importing contracting party*» (en ikkekaranteneskadegjører som, dersom den forekommer i planter til utplanting, fører til at den tiltenkte bruken av plantene belastes på en økonomisk uakseptabel måte, og som derfor er regulert på territoriet til den importerende konvensjonspart).

I tillegg mener departementet at eksisterende definisjon av *planter* er for tung, og avviker fra dagens begreper i forskrift, og i andre land. Det foreslås derfor å dele opp begrepet planter, hvor man skiller mellom levende planter/plantedeler og de elementer (levende eller døde) som kan føre med seg smitte av planteskadegjørere. På den ene siden har man *planter og levende plantedeler* som vil omfatte selve planten, og levende plantedeler som frø, frukter, grønnsaker, grener med blader, avskårne blomster m.m. På den annen side kan begrepet utvides til å gjelde *smittebærendeemner*. Dette uttrykket vil omfatte levende plantedeler og andre plantedeler som trevirke o.l. I tillegg vil også omfattes emne eller gjenstander som kan føre med seg smitte, for eksempel dyrkningsmedia, emballasje, brukte landbruksmaskiner og andre gjenstander som kan inneholde jordrester eller planterester. Å dele opp definisjonen av planter på denne måten er i tråd med internasjonal begrepsbruk. I tillegg kan det være hensiktsmessig å innføre definisjoner som gjør det enklere å angi omfanget av de enkelte reglene i loven eller forskrifter i medhold av den. Begrepene kan innarbeides i forskrifter etter hvert.

Norsk senter for økologisk landbruk mener at det er nødvendig å definere begrepet *plantehelse*. Departementet har forståelse for dette, men har ikke gått inn på en nærmere definisjon i denne omgangen. Begrepet defineres vanligvis i forhold til sin motsetning *sjukdom*, men begrepet *sjukdom* er heller ikke enkelt å definere. *Sjukdom* kan defineres som skade på planter eller avvik fra normal vekstutvikling for planter. Noe av hensikten med å innføre begrepet *plantehelse* har vært å utvide fokus noe, ved også å ta hensyn til plantenes vekstvilkår.

5.3 Virkeområde

Departementet foreslår at en ny plantehesloves også bør omfatte *indirekte planteskadegjørere*, d.v.s. ugras og andre organismer som kan forringe plantenes vekstvilkår.

Fra England, Irland og Færøyene rapporteres det om funn av en flatform fra New Zealand som angriper meitemark. Ifølge publiserte data utvikler flatformen seg best i fuktig og kaldt klima. På bakgrunn av meitemarkens vesentlige betydning for jordbruk, er det av betydning å hindre denne flatformen i å spre seg til Norge.

Den reviderte IPPC, som Norge har sluttet seg til, omfatter også indirekte planteskadegjørere. EPPO anbefaler sine medlemmer å ta inn ugras i sin planteheslovgivning. En felles internasjonal lovgivning har stor betydning for en effektiv bekjempelse av planteskadegjørere. Ettersom vår lovgivning i stor utstrekning baserer seg på IPPC og EPPOs anbefalinger, bør også det norske regelverket omfatte indirekte planteskadegjørere. EUs regelverk på plantehelse definerer *harmful organism* til også å omfatte ugras (jf. Rådskonklusjon 77/93 artikkel 2, nr. 1 e). Et regelverk som er i stand til å innlemme ugras vil gjøre en eventuell implementering av dette regelverket enklere. I tillegg kommer at Norge eksporterer planter og plantemateriale både til EU-land og øvrige land tilknyttet IPPC.

I den svenske *vekstskyddslagen* av 1995 er *växtskadegjörare* (planteskadegjørere) definert som virus, bakterie, sopp, nematode, insekt, midd, phytoplasma og annen organisme fra plante- eller dyreriket som kan forårsake skade på planter eller plantedyrking. I forarbeidene til den svenske loven legges det til grunn at definisjonen også omfatter indirekte planteskadegjørere av plante- eller dyreriket.

Lovens definisjon av planteskadegjørere bør imidlertid ikke regulere anvendelsesområdet alene, men suppleres av forskrifter som bestemmer hva slags skadegjørere som til enhver tid skal gå inn under loven. En vid definisjon kombinert med § 2 vil kunne gi en lov med et anvendelsesområde som er fleksibelt i forhold til fremtidig vitenskapelig nomenklatur, og i forhold til hvilke planteskadegjørere det er aktuelt å henføre under loven.

Etter denne definisjonen hører *floghavreloven* prinsipielt hjemme i planteheslovesregelverket. Departementet vil derfor ta opp spørsmålet om å inkludere floghavre i planteheslovesregelverket på et senere tidspunkt.

De aller fleste høringsinstanser støtter utvidelsen av virkeområdet, og ingen av høringsinstansene har gått i mot den. *Norsk institutt for skogforskning* synes imidlertid at loven kunne vært gjort mer omfattende. De uttaler følgende: «Vi konstaterer at loven baserer seg på skadebegrepet. Også andre agenser enn allerede kjente planteskadegjørere kan være uønsket å få inn til landet (føre-var-prinsipp) og som er ukjente som skadegjørere, men som på sikt kan ha potensiale til å endre vårt biologiske mangfold og forstyrre tilstanden i våre økosystemer».

Departementets vurdering er at i forhold til IPPC synes det riktig at loven baseres på skadebegrepet. Departementet har ikke vurdert hvorvidt loven bør ha et videre anvendelsesområde enn det definisjonen gir dekning for her. Forvaltningen av plantehelse vil uansett ha gråsoner i forhold til problematikk og lovgivning omkring biologisk mangfold.

5.4 Produktkontroll, registreringsplikt, plantehesledokumentasjon

Departementet foreslår lovhjemmel til å etablere innenlandsk produksjonskontroll, og til å innføre registreringsplikt for de som produserer, importerer, eksporterer eller omsetter planter. I tillegg ønsker Departementet å innføre hjemmel til å delegere utstedelse av plantehesledokumenter til juridiske personer.

Etter gjeldende lov blir tiltak mot farlige planteskadegjørere med hjemmel i plantesjukdomslova oftest satt i verk etter at en plantedyrker har meldt fra til myndighetene, eller etter at myndighetene på annen måte har konstatert at planteskadegjøreren er til stede. Gjeldende lov § 3 fastsetter at eier eller bruker av fast eiendom har plikt til å melde fra til myndighetene dersom han har kjennskap til eller mistanke om at det finnes alvorlige plantesjukdommer eller skadedyr på eiendommen. Tilsynsmyndigheten kan i slike tilfelle vedta de nødvendige tiltak for å bekjempe planteskadegjøreren. Myndighetene kontrollerer også plantesendinger ved innførsel og utførsel, og kan på tilsvarende måte vedta tiltak etter funn av planteskadegjørere ved denne kontrollen. Det har ikke vært hjemmel til å vedta tiltak mot planteskadegjørere på andre grunnlag.

I forhold til SPS-avtalen er det av betydning å ha sikre grunnlagsdata om planteskadegjørere. Dersom norske myndigheter ønsker å definere områder hvor bestemte planteskadegjørere ikke har etablert seg, eventuelt områder med lav forekomst av planteskadegjørere, er det avgjørende å kunne dokumentere plantehelsesituasjonen. Eksisterende lov gir ikke hjemmel til å innføre de kontrollordninger som er nødvendige for å oppfylle våre internasjonale forpliktelse.

Produksjonskontroll på innenlandsk planteproduksjon utgjør dessuten en sentral del i EUs plantehelsestrategi. For å kunne eksportere til EUs *vernesoner* kreves det at eksportlandet kan dokumentere at området produktet kommer fra, er fritt for bestemte skadegjørere.

Det er ingen av høringsinstansene som har gått imot en ordning med produksjonskontroll. *Norsk senter for økologisk landbruk og Fylkesmannen i Oslo og Akershus* mener at lovverket også bør gi rom for obligatorisk vekstskifte. *Norsk senter for økologisk landbruk* sier det slik: «Vi mener også at en lov om plantehelse bør legge til rette for at tiltak kan utvikles til å styrke plantehelse og forebygge problemer med planteskadegjørere på planter i en nasjonal sammenheng. Tenk på tiltak som pålegger vekstskifte for å unngå epidemisk utvikling av sykdommer eller skadedyr.»

Departementet har ikke tatt stilling til dette spørsmålet her. Eksisterende lov har vært tolket slik at det offentlige kan pålegge tiltak, herunder vekstskifte, når det oppdages eller er mistanke om alvorlige planteskadegjørere. Innføring av obligatorisk produksjonskontroll gir ikke videre fullmakt til pålegg om vekstskifte. Departementet har imidlertid forståelse for at det kan være et behov for å kunne pålegge obligatorisk vekstskifte for å unngå store skadevirkninger dersom det oppstår fare for opphopning av planteskadegjørere. Det er imidlertid ikke opplagt at lovregulering er det beste virkemiddelet.

For å kunne kontrollere, overvåke og dokumentere plantehelsesituasjonen til enhver tid er det behov for en registreringsordning for de som produ-

serer, importerer, eksporterer eller omsetter planter. En slik registreringsordning bør dessuten gjøre det mulig sammen med eventuelt sertifikater, å identifisere en vare og finne plantens opprinnelse. For at en slik registreringsordning skal være effektiv, bør det dessuten kunnes settes som vilkår for import, eksport, produksjon, eller omsetning av planter at man er registrert.

EU har et omfattende regelverk vedrørende registrering og utstedelse av plantehesledokumenter. Formålet med disse reglene er å legge forholdene til rette for at plantene skal kunne selges fritt (dvs. uten sunnhetssertifikat) innenfor det indre marked. Dette innebærer at det må foretas planteheslekontroller på de relevante produkter, og i følge direktivets fortale er det mest hensiktsmessige at det utføres kontroller på offisielt registrerte produsenters produksjonssted. Produksjon/omsetning/import eller eksport innenfor EU er betinget av at det er utstedt plantepass som igjen forutsetter at man er registrert. Plantepass er et offisielt dokument som erstatter sunnhetssertifikatene ved handel internt i EU (også internt i det enkelte EU-land), og er en offisiell erklæring på at plantene har vært underlagt obligatorisk produksjonskontroll. Hensynet bak denne ordningen er å øke sikkerheten ved innenlandsk salg, samtidig som det forenkler salg over grensen mellom de enkelte EU-land.

I EU er det hjemmel for at virksomheten kan utstede plantepasset. Myndigheten gis etter spesiell tillatelse og etter at visse vilkår er oppfylt. Hensikten med å gi adgang til å delegere myndighet til juridiske personer, er at det gir effektivitetsfordeler. Når en effektiv produksjonskontroll er på plass, vil denne kontrollen være grunnlaget for at plantehesledokumenter kan utstedes. Denne ordningen er gjennomført i Sverige, hvor Jordbruksverket har myndighet til å utstede plantepass, men hvor det kan overlates til virksomhetene å utstede disse dokumentene. De enkelte virksomheter har i dag tillatelse til å utstede plantepass over hele Sverige unntatt i vernesonene.

Departementet mener at det nye plantehesleregelverket bør åpne for at norske virksomheter kan få tillatelse til å utstede plantepass i tilfelle av en eventuell senere EØS-harmonisering. Ettersom plantepassene er en offisiell erklæring på at plantene er kontrollert i henhold til gjeldende regelverk, vil tillatelse til utstedelse av plantepass være å delegere kompetanse til å avgi erklæring på vegne av tilsynsmyndigheten. Det kan imidlertid være betenkeligheter med å delegere offentlig myndighet til private virksomheter, blant annet fordi det er vanskeligere å føre kontroll med private enn med offentlige virksomheter. Den delegasjon det er spørsmål om her, gjelder ingen sentral myndighet, og vilkåret for å overføre myndighet må være at virksomheten er registrert og er underlagt obligatorisk produksjonskontroll. Departementet mener derfor at delegasjon under disse forutsetningene må anses som forsvarlig.

5.5 Tvangsmulkt og tilbaketrekking av registrering

Departementet foreslår å utvide sanksjonsmulighetene ved brudd på regler eller vedtak gitt i eller i medhold av loven ved å innføre hjemmel for å trekke tilbake registrering og å pålegge tvangsmulkt. Formålet med dette er å sikre at reglene etterleves.

Registreringsplikt for de som importerer, eksporterer, produserer eller omsetter planter innebærer at de som ikke er registrert, ikke kan drive slik

virksomhet. Departementet foreslår at registreringen kan trekkes tilbake ved gjentatte eller grove brudd på regler eller vedtak gitt i eller i medhold av loven. Under disse forutsetningene vil det undergrave lovens intensjon å tillate fortsatt virksomhet. Tilbaketrekking er imidlertid et svært inngripende tiltak. Departementet mener derfor at en regel om tvangsmulkt vil være et godt virkemiddel for å sikre at regelverket etterlevs. Krav på tvangsmulkt kan frafalles dersom det ikke vil være rimelig å innkreve, typisk hvis det er gått svært lang tid uten at inndrivelse er iverksatt.

Det foreslås også å innføre hjemmel til tvangsmulkt i *lov av 12.4 1970 nr. 82 om såvarer (såvareloven)*. Såvareloven hjemler tiltak mot såkalte *kvalitets-skadegjørere*. Dette er planteskadegjørere som ikke anses som så alvorlige at de omfattes av lov om plantehelse. Et av elementene i plantehelsesatsingen er, foruten å føre kontroll med planteskadegjørere etter lov om plantehelse, også å bedre plantekvaliteten. Denne kontrollen vil ha hjemmel i såvareloven.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

6.1 Økonomiske konsekvenser for det offentlige

Plantehelsesatsingen, slik den er beskrevet i St. prp. nr. 1 for 1999-2000, innebærer en utbygging av tilsynet med plantehelse i forhold til tidligere. Hovedelementet i satsingen er oppbygging av et system for innenlands produksjonskontroll basert på de samme hovedprinsippene som gjelder i EU. Systemet innebærer at det blir stilt krav til produsenter om registrering og sikringstiltak i produksjon og håndtering av plantemateriale, og at det blir ført offentlig tilsyn med dette. Ellers legger satsingen opp til styrket generell overvåkning av farlige planteskadegjørere og å føre optimalt tilsyn med den stadige økende importen av planter.

Departementet legger til grunn for det videre arbeidet med forskrifter hjemlet i loven at en registreringsplikt i henhold til § 2, bokstav a, vil omfatte ca 1000 virksomheter som driver produksjon av planter. Regelmessig tilsyn med produksjon og omsetning i disse virksomheter med hjemmel i § 2, bokstav e, er anslått til å koste ca. 8 mill. kr pr. år. I tillegg kommer de krav til registrering og sikringstiltak departementet måtte finne nødvendig å stille overfor virksomheter som utelukkende driver innførsel, utførsel eller som driver annen håndtering av planter, plantedeler og andre smittebærende emner.

Dersom registreringsplikten og det regelmessige tilsynet til disse virksomhetene begrenses i forhold til EUs kommisjonsdirektiv 92/90/EEC, vil registreringsordningen og det regelmessige tilsynet kunne reduseres til å gjelde ca 400 virksomheter. Dette vil være de virksomheter som i en mer omfattende registreringsordning vil være underlagt det mest omfattende og det mest ressurskrevende tilsynet.

I tillegg til det regelmessige tilsynet med virksomheter kommer kostnader knyttet til styrking av den generelle overvåkning og til risikoanalyser. Omfanget av slik overvåkning og analyser vil være underlagt løpende vurderinger både i forhold til det langsiktige behovet for bedre faktagrunnlag og mer akutte problemer.

Hensynet til ikke å påføre norske virksomheter større tilsynskostnader enn tilsvarende kostnader som bæres av virksomheter i land det er naturlig å sammenligne seg med, f.eks. Danmark, tilsier at tilsynet med plantehelse i det alt vesentlige må bæres av det offentlige og jordbruksavtalen. Bare en mindre del forutsettes belastet norske produksjonsbedrifter i form av avgifter.

Det er ikke forutsatt at hjemmel for tvangsmulkt eller utvidelse av virkeområdet i forhold til plantesjukdomslova vil ha direkte økonomiske konsekvenser av betydning.

Den totale kostnadsberegningen for plantehelsesatsingen er på vel 20. mill. kr. I St. prp. nr. 1 for 1997-98 og 1998-99 var det lagt inn henholdsvis kr 1,5 mill. og 8,9 mill. Avsetningen i jordbruksoppgjøret i 1999 er 5 mill. kr jf. sluttprotokollen av 15. mai pkt. 18 f. I St. prp. nr. 1 for 1999-2000 er satsingen økt til 14,9 mill. kr.

6.2 Administrative konsekvenser for statsforvaltningen

De foreliggende planer om styrking av tilsynet med plantehelse gjennom etablering av et system for kontroll på produksjonsstedet og under omsetning, innebærer en utbygging av Landbrukstilsynets desentraliserte kontrollapparat med 10 - 15 stillinger.

Den planlagte utbyggingen av tilsynet, forventes også i sterkere grad å involvere andre statlige etater, først og fremst fylkesmannsetater, i form av mer utstrakt bruk av samarbeidsavtaler om tilsynsoppgaver mellom Landbrukstilsynet og de aktuelle etater. Tilsynet vil også være avhengig av kjøp av forvaltningsstøtte fra forskningsinstitusjoner og andre med spesiell kompetanse.

Departementet generelt legger stor vekt på samordning av lokalt og regionalt tilsyn i tiden framover.

6.3 Konsekvenser for fylkesmannen og kommunene

Lovens § 3 forutsetter, i likhet med den tidligere plantesjukdomslova, at eiere og brukere av fast eiendom har en opplysningsplikt via fylkesmannen eller kommunen. Departementet forutsetter at kommunene fortsatt bistår tilsynsorganet i håndhevingen av denne loven på samme vis som ved håndhevelsen av tidligere plantesjukdomslov.

7 Merknader til de enkelte bestemmelsene

7.1 Forslag til ny lov om plantehelse

Til § 1 - Definisjoner

Bestemmelsen innfører nye begreper og definisjoner i forhold til eksisterende lov. Bokstav a og b deler opp eksisterende lovs definisjon på *planter: Smitteberande emne* dekker det som eksisterende lov i dag definerer som *planter*, men går noe videre da det også dekker dyrkningsmedia, emballasje og andre ting som kan føre med seg smitte. Denne definisjonen vil også omfatte brukte landbruksmaskiner. Å dele opp definisjonen av planter på denne måten er i tråd med internasjonal begrepsbruk. I tillegg kan det være hensiktsmessig å innføre definisjoner som gjør det enklere å angi omfanget av de enkelte reglene i eller i medhold av loven.

Bokstav c erstatter eksisterende lovs bokstav b og c. Nåværende definisjon er foreldet og ikke utfyllende nok til nåtidens begreper. Eksisterende definisjon dekker for eksempel ikke viroider, en gruppe planteskadegjørere som verken er sopp, bakterier eller virus. *Organismedekker* alle grupper som har celler. *Patogen* dekker også grupper som ikke har celler, som for eksempel virus og viroider. *Skade på vekstvilkåra deira* dekker ugras og andre indirekte planteskadegjørere som for eksempel New Zealand flatorm som angriper meitemark.

Til § 2 - Tiltak

Bokstav a, b, e og g er nye i forhold til gjeldende lov. Begrunnelsen for bokstav a, er at det er behov for slik registrering for å kunne kontrollere, overvåke og dokumentere plantehelsesituasjonen til enhver tid. Det vil videre gjøre det mulig, sammen med sertifikater, jf. bokstav b, å identifisere en vare og finne plantens opprinnelse, særlig ved eventuelt angrep av planteskadegjørere. I bokstav b er det gitt hjemmel for at departementet eller tilsynsmakten kan tillate at juridiske personer får myndighet til å utstede dokument om plantehelse. Dette kan bli aktuelt dersom Norge skal implementere EUs regelverk om plantehelse. *Juridiske personer* kan være både offentlige og private organisasjoner.

Begrunnelsen for bokstav e er at gjeldende bestemmelser vedrørende innenlandsk produksjon hjemler tiltak først etter at planteskadegjørere er oppdaget, og har derfor ikke hjemmel for forebyggende kontroll. En obligatorisk kontroll med innenlandsk produksjon vil bidra til å bedre plantehelsesituasjonen. Kontrollen vil også kunne omfatte omsetningssteder. Det vises også til SPS-avtalen og betydningen av sikre grunnlagsdata om planteskadegjørere. Dersom norske myndigheter ønsker å definere områder som frie for, eller har lav forekomst av alvorlige planteskadegjøre, er det avgjørende å kunne dokumentere plantehelsesituasjonen.

Begrunnelsen for bokstav g er viktigheten av at potensielle kjøpere eller leietakere får den nødvendige informasjon om pålegg av langvarig karakter

som påhviler eiendommen. Tinglysing begrenses til de mest inngripende pålegg satt til fem år eller mer. Kostnadene ved tinglysing dekkes av eieren av eiendommen.

Til § 3 - Opplysningplikt

I første ledd er det klargjort at melding skal gis til Landbrukstilsynet. Melding gis via fylkesmannen eller kommunen, eller direkte til Landbrukstilsynet. Kommunen eller fylkesmannen er pålagt å sende meldingen videre til Landbrukstilsynet. Ellers er bestemmelsen lik gjeldende § 3.

Til § 4 - Tilsyn m.v.

Opplysningsplikten i *første ledd annet punktum*, vil bare gjelde i den grad det ikke er spørsmål om etterforskning av straffbare forhold i § 8, ettersom *straffeprosessloven* regulerer disse tilfellene.

Bestemmelsen er innholdsmessig lik gjeldende § 4, bortsett fra at siste ledd om taushetsplikt er tatt bort. Grunnen er at forvaltningslovens regler om taushetsplikt er dekkende.

Til § 5 - Når påbod ikkje vert etterkome

Regelen er den samme som gjeldende § 5

Til § 6 - Melding

Regelen er den samme som gjeldende § 8, men i første punktum er *til vanleg* fjernet og den har fått et tillegg i første punktum. I forbindelse med pålegg knyttet til produksjon, import og omsetning kan det være upraktisk å sende melding om vedtak i rekommandert brev, for eksempel å avvise partier eller nekte å utstede dokumenter. Slike vedtak er nå svært vanlige. Endringen skal sikre at man har tilstrekkelig hjemmel til å vedta pålegg og forbud uten å gi melding rekommandert.

Til § 7 - Kontrollavgift

Regelen er en utvidelse av gjeldende § 9. Myndigheten er langt til departementet. Gjeldende § 9 hjemler bare avgifter i forbindelse med kontroll av inn- og utførsel. For å dekke utgiftene i forbindelse med produksjonskontroll og utstedelse av plantehesledokument, er det behov for å kreve avgift ved produksjon og omsetning. Ved innføring av nye kontrollordninger anses det hensiktsmessig at loven også gir adgang til å kreve avgift ved registrering, ved hvert kontrollbesøk eller på grunnlag av areal.

Til § 8 - Straff

Denne er identisk med gjeldende § 10.

Til § 9 - Tilbaketrekking av registrering

Regelen er ny, og innebærer at den som grovt eller gjentatt bryter regelverket mister sin registrering. Følgen er virksomhetsforbud. Lignende ordning har vi for eksempel når det gjelder plantevernmidler.

Til § 10 - Tvangsmulkt

Denne regelen er ny. § 5 gir departementet adgang til å utføre arbeid for eiers eller brukers regning dersom denne ikke etterlever pålegg. Slik direkte gjennomføring er ikke hensiktsmessig i alle tilfelle. Tilbaketrekking av registrering skal bare anvendes som siste løsning. Regel om tvangsmulkt vil være et godt virkemiddel for å sikre at regelverket etterleves, også sett i forhold til internkontrollprinsippet. Krav på tvangsmulkt kan frafalles dersom det ikke vil være rimelig å innkreve, typisk hvis det er gått svært lang tid uten at inndrivelse er iverksatt.

Bortfalte bestemmelser:

Bestemmelsene i §§ 6 og 7 i gjeldende lov bortfaller som følge av ny forskrift om erstatning etter offentlige pålegg som følge av planteskadegjørere av 12. februar 1999, og hjemlet i lov om jord av 12. mai 1965 nr. 23 §§ 3 og 18 og avtalen med Norges Bondelag og Norsk Bonde- og småbrukarlag. Gjeldende § 11 bortfaller som overflødig.

Landbruksdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om plantehelse.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om plantehelse i samsvar med et framlagt forslag.

Tilråding fra Landbruksdepartementet ligger ved.

Forslag til lov om plantehelse

§ 1 (Definisjonar)

I denne lova meiner ein med:

- a) *Planter og plantedeler*: Planter og levande plantedelar, medrekna frø.
- b) *Smitteberande emne*: Planter og levande plantedelar, medrekna frø, dessutan tømmer, trevyrke, dyrkningsmedia og andre emne eller gjenstander som kan føre med seg smitte av planteskadegjerarar.
- c) *Planteskadegjerar*: Organisme, virus, viroid eller anna patogen agens som kan valde skade på planter og plantedeler eller vekstvilkåra deira.

§ 2 (Tiltak)

Departementet fastset kva slags planteskadegjerarar som til kvar tid skal gå inn under denne lova, og kan påby naudsynlege tiltak for å motverke og hindre spreiding av slike. Departementet kan m.a. med dette føremål:

- a) gje føresegner om at den som produserer, innfører, utfører eller omset planter og og andre smitteberande emne skal vere registrert i eit offisielt register, føre dei bøkene som departementet finn naudsynt, og fastsetje nærare vilkår for slik registrering.
- b) gje føresegner om plantehelsesertifikat eller anna dokument om plantehelse. Departementet eller den tilsynsmakt det gjev vedtak om, kan gje juridiske personar rett til å utferde slikt dokument som blir kravt ved utførsel eller omsetning.
- c) forby innførsel og utførsel av planteskadegjerarar, visse planter og andre smitteberande emne.
- d) forby såing, planting, avhending, sending av planter og andre smitteberande emne.
- e) gje føresegner om kontroll med produksjon og omsetning av planter og andre smitteberande emne.
- f) gje føresegner om øydeleggjing eller særskild behandling av planter og andre smitteberande emne.
- g) gje føresegner om isolering og særskild bruk av jordstykke. Offentlege pålegg med tidslengd på fem år eller meir, gjeve med heimel i slike føresegner, skal tinglysast.
- h) gje føresegner om kontroll med innførsel og utførsel av planter og andre smitteberande emne, her medrekna å fastsetje tider, stader og vilkår for innførsel og utførsel.
- i) gje føresegner om internkontroll og internkontrollsystem for å sikre at føresegner gjevne i eller i medhald av denne lova blir følgde.

Departementet eller den tilsynsmakt det gjev vedtak om kan i særlege tilfelle gjere unntak frå, forbod eller påbod med heimel i denne paragrafen. Ved unntak skal departementet setje dei nærare reglar og vilkår som er naudsynlege.

§ 3 (*Opplysningsplikt*)

Eigar eller brukar av fast eigedom, som har kjennskap til eller mistanke om at det på eigedomen finst planteskadegjerarar som lova gjeld for, har plikt til straks å melde frå om det til Statens landbrukstilsyn (Landbrukstilsynet), fylkesmannen eller kommunen. Om melding blir gjeve til fylkesmannen eller kommunen, skal meldinga utan opphald gjevast vidare til Landbrukstilsynet.

Er det mogleg, skal det sendast med ei prøve til gransking.

Den som eig eller overdreg fast eigedom, pliktar ved sal, bortpaktning eller bortleige å opplyse den andre parten før avtale vert gjort om offentlege pålegg etter § 2 bokstav g.

§ 4 (*Tilsyn*)

Departementet fastset kven som skal føre tilsynet med denne lova og dei føresegner som er gjevne med heimel i lova. Tilsynet kan krevje framlagt alle naudsynlege opplysningar, og skal ha uhindra tilgjenge til fast eigedom, gartneri, lagerrom, utsal, maskinar, reiskapar, transportmiddel og emballasje og til andre stader eller innretningar i virksomheten.

Tilsynet har rett til utan vederlag å ta ut prøver til gransking, og kan gje påbod om mellombels rådgjerder som det meiner er naudsynleg å setje i verk straks for å hindre vidare spreining.

Departementet fastset om dei tiltak som vert påbodne etter denne lova skal utførast av vedkomande eigar eller brukar eller av andre som vert godkjende til det.

§ 5 (*Når påbod ikkje vert etterkome*)

Forsømer eigar eller brukar å etterkome påbod gjevne etter denne lova, kan departementet etter særskilt varsel få arbeidet utført for hans rekning. Kravet om refusjon for utgiftene er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 6 (*Melding*)

Melding om dei forbod og påbod som vert gjevne etter § 2 til eigar eller brukar av eigedom, skal sendast i rekommandert brev til dei personar vedtaket vedkjem dersom ikkje føremålet med vedtaket tilseier at melding vert gjeven på annan måte. Der det er vanskeleg å gje meldinga rekommandert, kan denne lysast ut i lokalblad og ved oppslag på høvelege stader i vedkomande distrikt.

§ 7 (*Kontrollavgift*)

Til å dekkje utgifter til kontroll med produksjon, omsetning, innførsel og utførsel av planter og andre smitteberande emne etter denne lova, kan departementet påleggje vedkommande produsent, handlande, importør eller eksportør å betale avgift eller gebyr. Departementet kan òg påleggje gebyr ved import av brukte landbruksmaskinar for å dekke utgifter til kontroll med at maskinen er fri for smitte. Avgifta eller gebyret kan fastsetjast i form av takstar ved registrering eller for det einskilde kontrolltiltaket, og/eller på grunn-

lag av areal, mengd, vekt eller verdi av dei varene som blir produserte, omsette, innførde eller utførde.

For utferding av sertifikat og anna dokument om plantehelse, kan det fastsetjast eit gebyr som vert å betale av den handlande eller eksportøren.

Departementet gjev nærare reglar om utrekning av avgiftene og gebyra og om oppkrevjing og innbetaling og om at det skal betalast rente av avgift og gebyr som ikkje er innbetalt i rett tid.

Avgiftene og gebyra er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 8 (*Straff*)

Den som bryt denne lova eller dei føresegnene som er gjevne eller som vert haldne ved lag med heimel i denne lova, vert straffa med bøter dersom strengare straff ikkje er føreskriven etter den vanlege borgarlege straffelova.

§ 9 (*Tilbaketrekking av registrering*)

Ved grove eller gjentekne brot på føresegner gjevne i eller i medhald av denne lova, kan departementet trekkje attende registrering gjeven i medhald av § 2 bokstav a. Departementet kan fastsetje at slik attendetrekking medfører forbod mot innførsel, utførsel, produksjon eller omsetning av planter og anna smitteberande emne.

§ 10 (*Tvangsmulkt*)

For å sikre at pålegg gjeve i eller i medhald av lova blir følgt opp, kan den som har gjeve pålegget ileggje tvangsmulkt. Tvangsmulкта byrjar å løpe dersom den ansvarlege ikkje gjennomfører pålegget innan ein frist som er sett for gjennomføringa av pålegget, og vil løpe så lenge det ulovlege forholdet varer.

Tvangsmulкта er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan fråfalle krav på påløpt tvangsmulkt.

§ 11 (*Endring i andre lover*)

Lov 4. desember 197+ nr. 82 om såvarer, ny § 5a skal lyde:

Ved forhold i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne lov, eller vedtak gjort i medhold av denne lov, kan departementet eller den det bemyndiger gi pålegg om tiltak for å rette det ulovlige forholdet innen en nærmere fastsatt frist.

For å sikre at pålegg etter første ledd blir gjennomført, kan den som har gitt pålegget ilegge tvangsmulkt. Tvangsmulkten begynner å løpe dersom den ansvarlige ikke gjennomfører pålegget innen den frist som er fastsatt, og løper så lenge det ulovlige forhold varer.

Tvangsmulkten er tvangsgrunnlag for utlegg. Departementet kan frafalle krav på påløpt tvangsmulkt.

§ 12 (*Ikraftsetjing. Overgangsordningar*)

Denne lov tek til å gjelde straks. Samstundes held lov frå 14. mars 1964 nr 1 om tiltak mot plantesjukdommar og skadedyr på planter opp med å gjelde.

Føresegner gjevne etter den nemnde lova gjeld framleis til dei held opp med å gjelde eller vert endra etter den nye lova.

